

***Schape met lammeren op een weide met
bloeiende vruchtbomen,...
De noordelijke Veluwe, Het echte Barbizon van
het Noorden!***

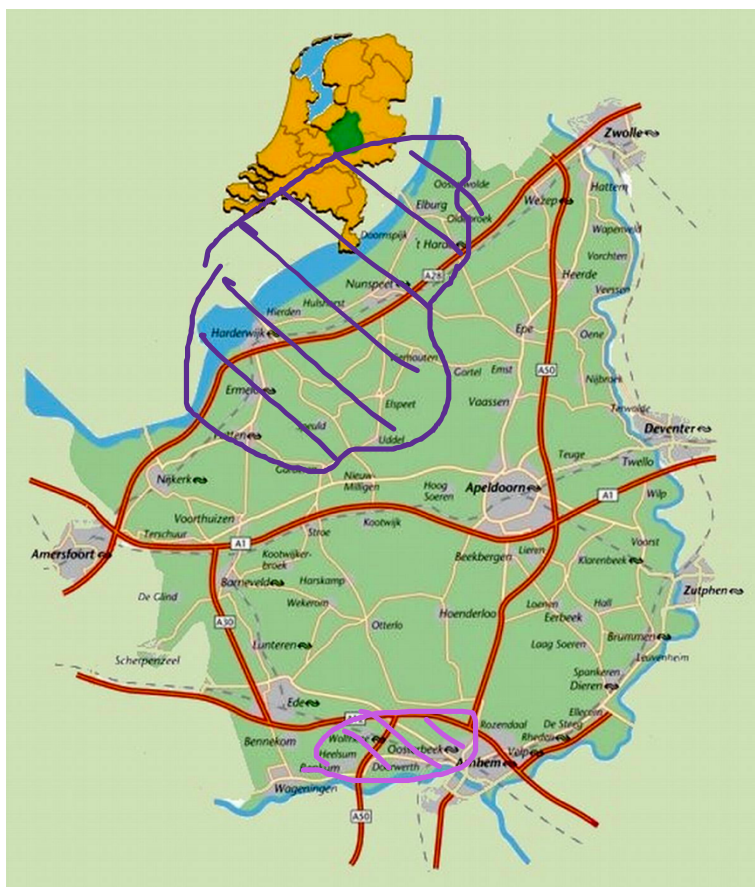

Inleiding

Mijn zoektocht naar kunstenaars-migranten in Nederland bracht mij via de Academie Colarossi in Parijs [één van de weinige kunstacademies waar eind 19de eeuw voor het eerst vrouwen werden toegelaten] naar een onbekende Engelse kunstenaar Blanche Douglas Hamilton (1852-1927), die zich in 1898 in Elspeet vestigde.ⁱ Zij was één van de 56 'kunstenaressen' die van 1880 tot 1950 in de kunstkolonie op de noordelijke Veluwe werkzaam was. Volgens Willem de Bruin in het Historisch Nieuwsblad werkten tussen 1830 en 1910, verspreid over 80 kunstkolonies in 11 landen, meer dan 3000 kunstenaars plein air.ⁱⁱ Dit is dus gemiddeld 40 kunstenaars per kolonie. Op de noordelijke Veluwe werkten rond die periode ruim 200 kunstenaars plein air. Bovendien was 1 op de 4 kunstenaars vrouw tegenover een landelijk gemiddelde van 1 op 6, aldus Tijssen, naar een proefschrift van Hanna Klarenbeek.^{iiiiv} De rol van deze kunstkolonie lijkt dus zeker niet onbeduidend. In de literatuur gaat de aandacht echter vooral uit naar Laren, Bergen en Oosterbeek. Waarbij aan Oosterbeek zelfs het predicaat 'Barbizon van het Noorden' wordt toegekend. Tijd om aan de hand van Blanche Douglas Hamilton, bijgenaamd de Juffer, de noordelijke Veluwe als kunstenaarskolonie op de kaart te zetten.

Ontstaan van de kunstenaarskolonie op de Noord-west Veluwe

In de 19de eeuw werd de landschaps- en genre schilderkunst in de academische kunstwereld als inferieur beschouwd. Desondanks was het een gewilde kunstvorm bij kunstverzamelaars en bezoekers van tentoonstellingen.^v Mede door die ondergeschiktheid was dit genre bij uitstek geschikt om nieuwe technieken en ideeën bij uit te proberen. Eind 18de eeuw in Rome deden deze dan functie als studies voor prestigieuze historiestukken.^{vi} Dankzij de uitvinding van de veldezel en de verftube in 1840 konden kunstenaars ook definitieve versies creëren in buitenlucht. De schilders in Barbizon, vlakbij Parijs waren de eerste groep schilders die het plein-air schilderen omarmden en het 'ware' plattelandsleven en de ongerepte natuur naar waarneming afbeeldden. Geïnspireerd door de School van Barbizon gingen in diezelfde periode ook Haagse en Amsterdamse kunstenaars op zoek naar de romantiek van het eenvoudige plattelandsleven en ontvluchtten de stad naar het met de trein makkelijk bereikbare Oosterbeek en Wolfheze. Niet toevallig dat ook de welvarende Amsterdamse elite daar de zomer doorbracht en deze culturele expansie stimuleerde.^{vii} Door de aanleg van een spoorbrug in 1879 werd het uitzicht belemmerd, waardoor Oosterbeek aan aantrekkingskracht verloor en de aandacht van de kunstenaars verschoof.^{viii} De aanleg in 1863 van de spoorverbinding Utrecht-Zwolle droeg bij aan het ontstaan van een minder bekende kunstenaarskolonie op de noordelijke Veluwe (afb. 1). In 1980 heeft student kunstgeschiedenis Henk van Ark geïnventariseerd dat daar van 1800 tot 1950 niet minder dan 176 kunstenaars werkzaam zijn geweest.^{ix} De schilders-invasie op de Noordelijke Veluwe werd geïnitieerd door Herman van de Weele (1852-1930) die daar vanaf 1880, in de geest van Anton Mauve (1838-1888), het heidelandschap met schapen en herders, boerderijen en lokale bevolking op een impressionistische wijze visualiseerde.^x Dankzij zijn toonaangevende invloed in de Haagse Kunstscene volgden er velen waaronder Jan Van Vuuren (1871-1941), internationaal bekend om zijn schilderijen van zoomhuisjes [zo genoemd omdat ze aan de zoom (rand) van het dorp stonden langs de akkers en heidevelden], Breitner(1857-1923) zo blijkt uit zijn briefwisseling, en zelfs een Engelse kunstenaar.^{xixii} Via Van de Weele is de band tussen de befaamde Haagse School en kunstenaarskolonie op de noordelijke Veluwe onweerlegbaar.^{xiii}

Kunstenaarskolonie Noordelijke Veluwe (1863-1950)

Kunstenaarskolonie Oosterbeek (1849-1890)

Afbeelding 1: kaart van de veluwe met aanduiding van de kunstenaarskolonies.

Nunspeet/Elspeet

Het dorp Nunspeet kwam voort uit een aantal boerderijen en was net als Elspeet tot de aanleg van de Zuiderzeestraatweg in 1830 totaal geïsoleerd. De bewoners leefden van Land-en tuinbouw en beperkte veehouderij. De schapenteelt was heel groot en de schaapskooien op de erven en aan de heiderand waren essentieel voor de wol- en mestvoorziening.^{xiv}

Dit eenvoudig landelijke leven met de armoedige huizen, de pittoreske veestapel en de dorpingen was een dankbaar onderwerp voor de vele kunstenaars die zich daar, op de vlucht voor de industrialisatie van de stad, met hun schetsboeken en veldezels nestelden. Herberg 'de Zwaan' in Elspeet en 'De Vos' en 'De Roskam' in Nunspeet boden het gastvrije onderkomen, dat volgens Jenny Reynaerts noodzakelijke was voor het ontstaan van een kunstenaarskolonie.^{xv} Door de aanleg van de spoorweg was deze regio voor hen makkelijk te bereiken en werd het een aantrekkelijk vakantieoord voor de betere burgerij. Het aantal hotels nam toe en daarmee ook de ruimte om te exposeren.

Het Noord-Veluws museum

Het Noord-Veluws museum is een jong museum, gevestigd in Nunspeet. Het opende in 2014 haar deuren met als doel het rijke verleden van deze kunstenaarskolonie en het werk van de 'Veluwse School' met kunstenaars als Jan van Vuuren, Arthur Briet (1867-1939), Fre Drost (1907-1987), Suze Robertson (1855-1922) etc. voor een breed publiek zichtbaar te maken. "Het museum beperkt zich niet tot het geven van informatie over de schilderijen, maar koppelt daar verhalen aan." is te lezen op de museumwebsite.^{xvi} Inderdaad mede door de onderwerpen en de plein air werkwijze vertelt het museum door middel van de schilderijen de verhalen van de kunstenaars en de bewoners die van 1880 tot 1930 in dit deel van de Veluwe woonden en werkten.

Het museum is een particulier initiatief van de Nunspeeter Herman van Ree, die in 2005 bij toeval begon met het verzamelen van kunstenaars die gedurende die periode in Nunspeet en omgeving werkzaam waren. Dit is uitgegroeid tot de huidige museumcollectie aangevuld met bruiklenen en schenkingen.^{xvii} Opmerkelijk is de genereuze donatie van het Teyler museum van ruim 200 werken van Blanche Douglas Hamilton. Want waar deze Engelse kunstenares in het Teyler onzichtbaar bleef, heeft ze als vertegenwoordiger van één van de 56 vrouwen in de kunstenaarskolonie in het Veluws museum een eigen plek gekregen.^{xviii}

Praktische informatie:

Adres: Winckelweg 17a, 8071 DN Nunspeet

Openingstijden:

dinsdag t/m zaterdag: 11:00 – 17:00 uur

zondag: 13:00 – 17:00 uur

maandag: gesloten

Parkeren: Bij de ingang zijn gratis parkeerplekken beschikbaar. Men kan ook parkeren aan de overkant.

De Juffer, Blanche Douglas Hamilton.

Afbeelding 2: Ima van Eysinga. *Portret van Blanche Douglas Hamilton*. Olieverf op paneel, 42,6x42,5cm, Noord-Veluws Museum

Over het leven en werk van de Engelse Blanche Douglas Hamilton (1852-1853 – 1927), in de volksmond de Juffer, is niet zoveel bekend. Ze komt niet voor in Nederlandse schilderslexicons. De meeste informatie haal ik uit de tentoonstellingscatalogoog *De Juffer, de Freule en de vrouwelijke vrouw*, waarin Kees Verbeek de autobiografische informatie baseert op een necrologie door kunstenares en feministe Atti Dysericnk in het "deftigedamesblad *De Vrouw en haar huis*" en het naslagwerk *Kunstenaars op de Noord-west veluwe* van Klaas Roodenburg, die zijn informatie baseert op gesprekken met en briefwisseling tussen Blanche en de familie Mouw [eigenaren van het pension Mouw en erfgenamen van haar atelier].^{xix} Ze is geboren in Bath als dochter van een militair van Schotse Adel. Als jong meisje reisde ze veel en volgde kunstonderwijs aan de South Kensington Academy of Art [Royal college of Art] en in Parijs [Wellicht de Academie Colarossi, maar bewijs ontbreekt]. Ze scheen op te vallen bij de directie van de National Gallery in Londen door haar talent als "Lady Copyist".^{xx} Ze wordt gerelateerd aan kopieerwerk van *A girl with an Apple* van Jean Baptiste

Afbeelding 3: Jean Baptiste Greuze. *A girl with an apple* (late 18de eeuw). olie op canvas, 40.6 x 32.1 cm. National Gallery london

Greuze (afbeelding 3) en werk o.a. van Turner.^{xxi xxii} Een kopie van *The Dort packet-boat from Rotterdam Becalmed* van Turner (afbeelding 4) heeft haar mogelijk naar Dordrecht gedreven.^{xxiii} Ze was in ieder geval meerdere keren in Dordrecht zo blijkt uit bezoekersregisters van de grote kerk in Dordrecht. Daar komt ze in contact met Roland Larij.^{xxiv}

Afbeelding 4: William Turner. *The Dort Packet-Boat from Rotterdam becalmed* (1818). Olie op canvas, 157× 233cm. Yale Center for British Art

Vóór haar inschrijving in 1898 in het bevolkingsregister van Elspeet, zijn er ook nog sporen van haar gevonden in Italië. Hoe ze uiteindelijk in Elspeet kwam is onbekend, maar de invloed van 2 leerlingen van Larij, Jan van Vuuren of Bernard Koldewey (1858-1898) is niet onwaarschijnlijk. In tegenstelling tot de meeste kunstenaars die de Veluwe alleen in de zomer bezochten, vestigde de *Juffer* zich definitief in Elspeet. Ze verbleef bij de familie Mouw en samen met haar veldezel vormde ze een vast beeld in het Elspeetse landschap. Als buitenlandse dame viel ze op, maar ze integreerde snel en kon met de lokale bevolking goed overweg.^{xxv} Net als de vele andere kunstenaars, visualiseerde ze het landelijke leven, de boeren, schaapherders met hun schapen en de dagloners. Haar goede vriendin en hulp Mia Mouw erfde het Atelier en aan haar kunstvriendin *de Freule, Ima Van Eysinga* (1881-1958) liet ze haar tekeningen na, die deze vervolgens aan het Teyler museum doneerde. Blanche bleef reislustig zo illustreren haar tekeningen en aquarellen, die men kan lezen als reisverslagen. Uit een briefwisseling met Dorothea A. Dreier [Amerikaanse kunstenaar en kunstpatrones] in New York blijkt dat ze het Stedelijk museum bezocht en ook bekend was met de moderne kunst van begin 20ste eeuw, doch volgens *De vrouw en haar huis* “[...] gingen de nieuwere kunstuitingen als cubisme e.d. aan haar voorbij zonder een spoor na te laten. Zij had er een hardgrondigen afkeer van.”^{xxvi xxvii} Haar oeuvre bevestigt dat, want ook ten tijde van het modernisme bleef zij werken naar waarneming met weinig uitbundige kleuren in lijn met de Haagse School, maar naar mening van Dyserinck met Italiaanse invloeden en volgens een artikel in de nieuwe Rotterdamse Courant in 1928 met een Engels accent.^{xxviii} “I cannot think why they cannot see beauty in other ways of seeing things” concludeerde ze in haar exposé aan Breier. Maar wat ze daarmee bedoelt is volgens Verbeek onduidelijk, was het verdediging van de modernisten of een achterhoedegevecht?^{xxix}

Visuele Analyse van de werken van Blanche Douglas Hamilton

Achtergrond

Een studente kunstgeschiedenis, Rianne Wubs, heeft in het Noord-Veluws museum een onderzoek gedaan naar de vrouwelijke kunstenaars die van 1880 tot 1950 op de noordelijke Veluwe werkzaam waren. In 2017 heeft dit geleid tot een tentoonstelling *Vrouwen in de kunst! Kunstenaressen op de noordelijke Veluwe* en bijbehorende tentoonstellingscatalogoog.^{xxx} De tentoonstelling kon tot stand komen dankzij de vele bruikleengevers. Voor zover bij mij bekend heeft de bruikleen in een aantal gevallen geleid tot giften, waaronder 30 werken van Gaby Boveland (1931-2020) en natuurlijk de 200 werken van Blanche Douglas Hamilton.^{xxxi} Op dit moment worden permanent 5 werken tentoongesteld, met de bedoeling deze regelmatig te wisselen. Ze worden getoond naast het portret van Hamilton, gemaakt door haar vriendin Ima van Eysinga. Ik licht er 2 uit omdat deze voor mij illustrerend zijn voor haar werk, wat hoofdzakelijk bestaat uit tekeningen en aquarellen en haar plein air werkwijze.

Visuele analyse

Werk 1: *Schapen met lammeren op een weide met bloeiende vruchtbomen*, aquarel op papier, 48,7 x 32,3 cm. Collectie Noord-Veluws Museum ^{xxxii}

Dit werk is een aquarel op papier van ongeveer 50x30 cm in een staand formaat. We zien een 10-tal schapen en lammetjes rond een bloeiende boom, die bijna centraal staat in het beeldvlak. Het wit van de schapen en de uitbundige bloesem zindert in de namiddagzon. De felwitte vacht van het onderste schaap leidt ons oog naar de boom, om dan via de andere schapen dieper in het schilderij te worden getrokken. Via het licht in de blauwige achtergrond glijdt onze blik weer terug naar de boom om dan via de bloesem, het witte schaap rechts en de schaduw van de vruchtbomen het schilderij te verlaten. Als je langer naar dit werk kijkt, zie je en voel je hoe dit werk is ontstaan. Want dat is het geheim van de goede plein air kunstenaar, hij of zij blijft kijken om uiteindelijk het moment te vangen en haar verhaal te vertellen.

Dus graag neem ik jullie, kijkers en lezers mee in de wondere wereld van Blanche Douglas Hamilton. Stel jezelf voor, het is eind april [zo getuigen de witte perenbloesem en de lammetjes], ergens halverwege de middag, [want we zien een lange schaduw en de achtergrond is atmosferisch blauw]. en Blanche loopt met haar veldezel op de Veluwe heide. Ze ziet de schapen dartelen rond een boom. Het is een idyllisch plaatje, maar hoe kan ze dat weergeven op papier? Ze kijkt, loopt heen en weer, kijkt en loopt tot ze de perfecte compositie ziet om het moment te vangen: de schapen staan precies goed, de schaduw is lang en valt schuin naar rechts en de achtergrond heeft een blauwige gloed. De weelderige bloesem van de perenboom is een reprise van het witte wollige van de schapen, dus ook hij verdient een hoofdrol, vandaar de keuze voor een staand formaat. Ze gebruikt een beperkt kleuren pallet: Ultramarijn blauw in de achtergrond om atmosferisch diepte te creëren, de gebrande omber haalt de boom naar voor en de schaduw versterkt het dieptegevoel. Ze voegt blauw toe aan de schaduw, omdat ze dit ziet, maar overdrijft dit om, gebruikmakend van het complementair contrast, het wit van de schapen en de bloesem in de gelig reflectie van de zon nog meer te laten oplichten. De heide ontstaat door een menging van kleuren, die steeds blauwer, kouder worden. Met als resultaat een schijnbaar moeiteloze visualisatie van het moment, alsof je het zelf beleeft.

Werk 2: *Twee op het land werkende mannen*. Zwart krijt, 13,8x22,9cm, Collectie Noord-Veluws museum.

Dit is een schets in zwart krijt op papier. We zien 2 mannen die gebukt werken op het land. Ze werken met de rug naar elkaar toe, waardoor de beweging in spiegelbeeld lijkt. Ook hier heeft ze gekeken tot ze het moment zag, waarop de bewegingen van de boeren de juiste compositie vormen en elkaar in evenwicht houden. Door een rake lijnvoering, de juiste stand van de stelen, de armen en de benen en de consequente arcering visualiseert ze een dynamisch moment volledig in balans.

Conclusie

Ik had nooit verwacht dat mijn zoektocht naar een vrouwelijke kunstmigrant in Nederland, zou leiden tot de ontdekking van één van de grootste kunstkolonies in Nederland. Ik ben dan ook verbaasd dat ondanks de moeite van het museum, de aandacht van diverse kunstgeschiedenisstudenten en de bekendheid van sommige kunstenaars die daar werkzaam waren, deze kunstkolonie op de noordelijke Veluwe zo weinig aandacht krijgt in de kunstgeschiedenis.

Persoonlijk denk ik dan ook dat deze kunstenaarskolonie mede door zijn dimensie, zijn jarenlange aantrekkelijkheid, zijn link met de Haagse School en zijn niet te vergeten groot aandeel vrouwelijke kunstenaars met terugwerkende kracht het predikaat 'Barbizon van het Noorden' verdient. In een tijd waarin aantrekkingskracht van de figuratieve kunst groeit en veel mensen worden gestimuleerd om te schilderen naar waarneming, lijkt een herwaardering op zijn plaats.

Museum opdracht aan de bezoeker van het museum

Niet alle kunstenaars creëerden het definitieve werk in de buitenlucht, velen schetsten in de zomer en maakten hier in hun atelier schilderijen van. Ze zijn dus niet direct in plein air gemaakt, maar gebaseerd op schetsen naar waarneming. Ongeacht de techniek vertellen ze verhalen van de kunstenaars en de lokale bevolking die hier woonden en werkten. Graag nodig ik jullie uit om echt te gaan kijken en je proberen voor te stellen wat de kunstenaars zagen en waarom ze er volgens jullie voor hebben gekozen om precies die scene te verbeelden.

- **Opdrachten die het kijken makkelijker maken:**
 1. Ga op zoek naar een werk waar je kunt zien of het in de ochtend, middag of namiddag is gemaakt? Probeer te achterhalen of het plein air is geschilderd of gemaakt is op basis van schetsen?
 2. Ga op zoek naar een werk dat je aanspreekt en probeer te achterhalen waarom het je aanspreekt, waarom de kunstenaar deze scene heeft gekozen en welk verhaal hij probeert te vertellen?
 3. Teken-en kijk challenge: Neem jullie schetsboek en schets een werk op zaal. Kies hiervoor jullie favoriete werk of een werk dat jullie helemaal niet mooi of niet goed vinden. Door te tekenen, kijk je anders, komt het verhaal tot leven en zul je waarschijnlijk ervaren

waarom dit werk je intrigeert. Als je het werk niet mooi vond, kun je achterhalen waarom het je niet aansprak en misschien ervaar je wel dat het eigenlijk wel sterk is.

- **Discussieopdracht**

Na deze mini-kijkervaring graag jullie interpretatie van Hamiltons' zin: "I cannot think why they cannot see beauty in other ways of seeing things"

ⁱ Lies van de Beek, Margot Jongedijk en Harry Tijssen, *Kunstenaresen op de noordelijke Veluwe. Ten. Cat. Vrouwen uit de kunst/ Kunstenaresen op de noordelijke Veluwe 1880-1890, 2 september 2017- 4 maart 2018, Noord Veluws Museum. (Nunspeet: Noord Veluws Museum, 2017)*

ⁱⁱ Willem de Bruin, "Schilders in negentiende eeuwse kunstkolonie Oosterbeek," *Historisch nieuwsblad*, maart 2014. Geraadpleegd 12 juni 2021. <https://www.historischnieuwsblad.nl/schilders-in-negentiende-eeuwse-kunstkolonie-oosterbeek/>

ⁱⁱⁱ Lies van de Beek, *Kunstenaresen op de noordelijke Veluwe*, 3.

^{iv} Hanna Klarenbeek, *Penseelprinsessen en Broodschilderessen, Vrouwen in de beeldende kunst, 1808-1913. Ten. Cat. d* (Bussum, Uitgeverij Thoth, 2012)

^v Jenny Reynaerts, *Spiegel van de Werkelijkheid. 19de-eeuwse schilderkunst in Nederland.* (Amsterdam: Mercatorfonds, Rijksmuseum, 2019), 188.

^{vi} Jenny Reynaerts, *Spiegel van de Werkelijkheid*, 188, 244.

^{vii} Jenny Reynaerts, *Spiegel van de Werkelijkheid*, 198.

^{viii} Jenny Reynaerts, *Spiegel van de Werkelijkheid*, 190.

^{ix} K. Roodenburg, *Kunstenars op de Noordwest-Veluwe 1880-1930*, tent. Cat. Harderwijk, Veluws Museum en Nunspeet, Gemeentehuis Nunspeet, 29 oktober 1992 - 30 januari 1993. (Nunspeet: Noord-Veluws Museum, 1992), 4.

^x K. Roodenburg, *Kunstenars op de Noordwest-Veluwe*, 7, 71.

^{xi} Henny de Lange, "In het idyllische zoomhuisje was het leven armoedig," *Trouw*, 3 juli 2018. geraadpleegd 10 juni 2020.

<https://www.trouw.nl/nieuws/in-het-idyllische-zoomhuisje-was-het-leven-armoedig~b2f88a72>

^{xii} P. H. Hefting, "Brieven Van G. H. Breitner Aan H. J. Van Der Weele." *Nederlands Kunsthistorisch Jaarboek* (NKJ), vol. 27, (1976): 127-173. JSTOR, www.jstor.org/stable/24705897. Geraadpleegd 11 juni 2021. 132-140

^{xiii} K. Roodenburg, *Kunstenars op de Noordwest-Veluwe*, 7.

^{xiv} K. Roodenburg, *Kunstenars op de Noordwest-Veluwe*, 11, 70.

^{xv} Reynaerts, Jenny, *Spiegel van de Werkelijkheid*, 244.

^{xvi} <https://www.noord-veluws-museum.nl/> geraadpleegd 20 juni 2021.

^{xvii} Redactie de Stentor, "mecenas voor schildersmuseum," *De Stentor*, 15 augustus 2012, laatste update 20 maart 2017. geraadpleegd 11 juni 2021, <https://www.destentor.nl/overig/mecenas-voor-schilders-museum~a61761e5/>

^{xviii} Sandra Veltmaat, "Elspeets landleven getekend door Engelse ogen," *De Stentor*, 6 april 2019. geraadpleegd 11 juni 2021,

<https://www.destentor.nl/nunspeet/elspeets-landleven-getekend-door-engelse-ogen~a43427ad/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.nl%2F>

^{xix} Kees Verbeek, *De juffer, de freule en de vrouwelijke vrouw.* (Nunspeet: Noord-Veluws Museum, 2019), 12.

^{xx} Kees Verbeek, *De juffer, de freule en de vrouwelijke vrouw*, 14.

^{xxi} Bij gebrek aan andere reproductiemethoden liet men door kunstenaars kopieën maken van oude meesters, informatie uit *De juffer, de freule en de vrouwelijke vrouw*, 14.

^{xxii} National Gallery London, "paintings", geraadpleegd 20 juni 2021 <https://www.nationalgallery.org.uk/paintings/jean-baptiste-greuze-a-child-with-an-apple>

^{xxiii} Yale Center for British Art, "collection", <https://images.collections.yale.edu/iiif/2/ycba:4f227f08-7842-46cc-b05a-e3c6a4614cc1/full/full/0/default.jpg>

^{xxiv} Kees Verbeek, *De juffer, de freule en de vrouwelijke vrouw*, 17.

^{xxv} K. Roodenburg, *Kunstenars op de Noordwest-Veluwe 1880-1930*. 40..

^{xxvi} Smithsonian Institution, Archives of American Art, geraadpleegd 1/7/2021, <https://www.aaa.si.edu/collections/dorothea-dreier-papers-7597>

^{xxvii} Kees Verbeek, *de juffer, de freule en de vrouwelijke vrouw*, 42.

^{xxviii} Kees Verbeek, *de juffer, de freule en de vrouwelijke vrouw*, 45.

^{xxix} Kees Verbeek, *de juffer, de freule en de vrouwelijke vrouw*, 42.

^{xxx} Lies van de Beek, *Kunstenaresen op de noordelijke Veluwe*, 3.

^{xxxi} <https://www.omroepgelderland.nl/nieuws/2416977/Gaby-Bovenlander-schenkt-kunstwerken-aan-Noord-Veluws-Museum>.

Geraadpleegd 20 juni 2021.

Bibliografie

de Bruin, Willem, "Schilders in negentiende eeuwse kunstkolonie Oosterbeek," *Historisch nieuwsblad* (maart 2014) <https://www.historischnieuwsblad.nl/schilders-in-negentiende-eeuwse-kunstkolonie-oosterbeek/>

Hefting, P.H., "Brieven Van G. H. Breitner Aan H. J. Van Der Weele." *Nederlands Kunsthistorisch Jaarboek* (NKJ), vol. 27, (1976): 127–173. www.jstor.org/stable/24705897. Geraadpleegd 11 juni 2021. 132-140

Jongedijk, Margot, red. *Kunstenaresen op de Noordelijke Veluwe*. Tent. Cat. Nunspeet, Noord-Veluws Museum, 2 sept 2017- 4 maart 2018. Nunspeet: Noord-Veluws-Museum, 2017.

Klarenbeek, Hanna. *Penseelprinsessen en broodschilderessen, vrouwen in de beeldende kunst 1808-1913*. Tent.Cat. Apeldoorn, Museum Paleis het Loo, 18 februari-27 mei 2012 en Den Haag, De Mesdag Collectie, 30 mei -26 augustus 2012. Amsterdam: Van Gogh Museum, 2012.

de Lange, Jenny. "In het idyllische zoomhuisje was het leven armoedig," *Trouw* (3 juli 2018). <https://www.trouw.nl/nieuws/in-het-idyllische-zoomhuisje-was-het-leven-armoedig~b2f88a72>

Reynaerts, Jenny, *Spiegel van de Werkelijkheid. 19de-eeuwse schilderkunst in Nederland*. Amsterdam: Mercatorfonds, Rijksmuseum, 2019.

Roodenburg, K. *Kunstenars op de Noordwest-Veluwe 1880-1930, een speurtocht...* tent. Cat. Harderwijk, Veluws Museum en Nunspeet, Gemeentehuis Nunspeet, 29 oktober 1992 - 30 januari 1993.(Nunspeet: Veluws Museum, 1992),

Veltmaat, Sandra, "Elspeets landleven getekend door Engelse ogen," *De Stentor*, (6 april 2019). <https://www.destentor.nl/nunspeet/elspeets-landleven-getekend-door-engelse-ogen~a43427ad/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.nl%2F>

Verbeek, Kees, *De juffer, de freule en de vrouwelijke vrouw*, Nunspeet, Noord-Veluws Museum, 2019

Geraadpleegde websites

<https://www.noord-veluws-museum.nl/>

<https://www.omroepgelderland.nl/nieuws/2416977/Gaby-Bovenlander-schenkt-kunstwerken-aan-Noord-Veluws-Museum>

<https://www.aaa.si.edu/collections/dorothea-dreier-papers-7597>

Gebruikte Afbeeldingen

Blanche Douglas Hamilton. *Schapen met lammeren op een weide met bloeiende vruchtbomen*, aquarel op papier, 48,7 x 32,3 cm. Collectie Noord-Veluws Museum

Blanche Douglas Hamilton. *Twee op het land werkende mannen*. Zwart krijt, 13,8x22,9cm, Collectie Noord-Veluws museum.

Ima van Eysinga. *Portret van Blanche Douglas Hamilton*. Olieverf op paneel, 42,6x42,5cm, Noord-Veluws Museum

Jean Baptiste Greuze. *A girl with an apple* (late 18de eeuw). olie op canvas, 40.6 x 32.1 cm. National Gallery london

William Turner. *The Dort Packet-Boat from Rotterdam becalmed* (1818). Olie op canvas, 157x 233cm. Yale Center for British Art